Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU2

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2012/13:1 utgiftsområde 15 Studiestöd med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2013. Utskottet behandlar även ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2012 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslagseffekt budgetåret 2013.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner.

Regeringen föreslår att sammanlagt drygt 22 miljarder kronor ska anvisas till sju anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd för budgetåret 2013. Det är knappt 160 miljoner kronor mindre än anslagna medel för 2012. Anslagsförändringarna gällande utgiftsområde 15 för budgetåret 2013 beror bl.a. på att utgifterna bedöms minska på grund av förändrade makroekonomiska förutsättningar och förändrade volymer m.m. Bland anslagsförändringarna med anledning av föreslagna och beslutade reformer m.m. som ökar utgifterna för studiemedel kan nämnas en förlängning av den tillfälliga satsningen där den högre bidragsnivån inom studiemedlen kan lämnas till studerande som är yngre än 25 år och en höjning av tilläggsbidraget med 10 procent för studerande med barn. Vidare ökar utgifterna för studiemedel med anledning av satsningar på yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux), stimulans till kommunerna att bedriva lärlingsutbildning inom den gymnasiala vuxenutbildningen och en tillfällig satsning på ett ökat antal platser på yrkeshögskolan samt fler platser på universitet och högskolor.

I propositionen föreslår regeringen en ändring i budgetlagens (2011:203) ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Utskottet behandlar resultatredovisningen i budgetpropositionen med fokus på form och struktur och gör ett antal iakttagelser som regeringen har att beakta i sitt fortsatta arbete.

Ledamöterna från Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet redovisar respektive partis budgetalternativ i var sitt särskilt yttrande. I bilaga 2 ges en översikt över regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2013 inom utgiftsområde 15.

Innehållsförteckning

Sammanfattning ... 1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut ... 3
Redogörelse för ärendet ... 5
Ärendet och dess beredning ... 5
Propositionens huvudsakliga innehåll ... 5
Utskottets överväganden ... 6
Ändring i budgetlagen ... 6
Utgiftsområde 15 Studiestöd ... 7
Uppföljning av budgetpropositionens resultatredovisning ... 15
Anslag och bemyndiganden inom utgiftsområde 15 Studiestöd ... 17
1:1 Studiehjälp m.m. ... 18
1:2 Studiemedel m.m. ... 20
1:3 Studiemedelsräntor m.m. ... 25
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk ... 27
1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål ... 28
1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m. ... 29
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd ... 30
Förslag till nytt anslag i motion ... 31
Särskilda yttranden ... 33
1. Särskilt yttrande (S) ... 33
2. Särskilt yttrande (MP) ... 36
3. Särskilt yttrande (SD) ... 37
4. Särskilt yttrande (V) ... 37
Bilaga 1
Förteckning över behandlade förslag ... 40
Propositionen ... 40
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012 ... 40
Bilaga 2
Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag ... 42
Bilaga 3
Utskottets anslagsförslag ... 43
Bilaga 4
Regeringens lagförslag ... 44
Bilaga 5
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 15 ... 45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Anslagen m.m. för 2013 inom utgiftsområde 15

a)
Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203). Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 15 punkt 1.

b)
Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor 2014. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 15 punkt 2.

c)
Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 183 600 000 000 kronor. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 15 punkt 3 och avslår motionerna
2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och
2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2.

d)
Riksdagen anvisar för budgetåret 2013 anslagen inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 15 punkt 4 och avslår motionerna
2012/13:Ub255 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 2,
2012/13:Ub391 av Richard Jomshof m.fl. (SD),
2012/13:Ub394 av Richard Jomshof och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkande 2,
2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 3,
2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 och
2012/13:Ub510 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1.

Stockholm den 6 december 2012

På utbildningsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ibrahim Baylan (S)[1], Betty Malmberg (M), Louise Malmström (S)[2], Jan Ericson (M), Thomas Strand (S)[3], Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S)[4], Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S)[5], Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP)[6], Yvonne Andersson (KD), Björn Söder (SD)[7], Rossana Dinamarca (V)[8], Adnan Dibrani (S)[9] och Emil Källström (C).

[1–9] Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2012/13:1 utgiftsområde 15 Studiestöd med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2013. Utskottet behandlar även motioner från den allmänna motionstiden 2012 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslagseffekt budgetåret 2013.

Den 21 november 2012 beslutade riksdagen om ramar för vart och ett av de 27 utgiftsområdena (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:FiU1, rskr. 2012/13:37). I och med detta beslut har ramen för utgiftsområde 15 Studiestöd fastställts till 22 025 538 000 kronor. I riksdagens behandling av utgiftsområdet för 2013 får detta belopp inte överskridas. Samtliga anslag inom utgiftsområdet fastställs i enlighet med 5 kap. 12 § riksdagsordningen genom *ett* beslut. I detta betänkande tar utskottet ställning till hur anslagen inom utgiftsområde 15 ska fördelas inom den ram som riksdagen har fastställt.

I februari 2012 beslutade utbildningsutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder: utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. I bilaga 5 till betänkandet redovisas gruppens iakttagelser om utgiftsområde 15 Studiestöd.

I betänkandet behandlar utskottet inledningsvis ett lagförslag och redogör därefter för utgiftsområdets omfattning och regeringens redovisning av resultaten. Utskottet tar sedan upp frågan om uppföljningen av budgetpropositionens resultatredovisning. Därefter behandlas regeringens förslag till anslag och bemyndiganden samt motionerna. Samtliga förslag till riksdagsbeslut behandlas i en förslagspunkt, eftersom de rör budgeten för 2013. Utskottets förslag – som överensstämmer med regeringens förslag – till beslut om anslag för 2013 under utgiftsområde 15 Studiestöd finns i bilaga 3.

En översikt över regeringens förslag till anslag och oppositionspartiernas avvikelser i förhållande till regeringens förslag finns i bilaga 2.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag till sju anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd. För anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* föreslår regeringen att den ska bemyndigas att göra beställningar som medför behov av anslag under 2014. Regeringen föreslår vidare att den ska bemyndigas att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån.

Utskottets överväganden

Ändring i budgetlagen

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203). Förslaget innebär att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ändras så att 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen i fråga om studielån som lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395) ska tillämpas först fr.o.m. den 1 januari 2014.

Propositionen

Av regeringens proposition En reformerad budgetlag (prop. 2010/11:40, bet. 2010/11:KU14, rskr. 2010/11:177) framgår att vissa omständigheter när det gäller ny reglering av statens utlåning behöver utredas ytterligare innan bestämmelserna i den nya budgetlagen kan börja tillämpas. Den nya budgetlagen (2011:203) trädde i kraft den 1 april 2011. Bestämmelserna i 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen om uttag av ränta eller avgift och finansiering av förväntad förlust skulle dock enligt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser tillämpas först fr.o.m. den 1 januari 2012 i fråga om utlåning.

I budgetpropositionen för 2012 gjorde regeringen bedömningen att frågan kring Centrala studiestödsnämndens hantering av beräkningen och avsättningen av förväntade förluster för studielån som finansieras med lån i Riksgäldskontoret behövde beredas ytterligare. Regeringen föreslog därför att budgetlagens bestämmelser om detta skulle träda i kraft först den 1 januari 2013. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2011/12:1 utg.omr. 15, bet. 2011/12:KU1, rskr. 2011/12:56).

Under beredningen inom Regeringskansliet har det visat sig att det behövs ytterligare tid för att ta fram och införa en genomförandemodell som är effektiv och håller en hög kvalitet. På detta sätt kan anpassningen av hanteringen av studielån till budgetlagens bestämmelser ske smidigt. Ett genomförande kan då först ske fr.o.m. budgetåret 2014. Regeringen föreslår därför att övergångsbestämmelserna till budgetlagen ändras så att 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen i fråga om studielån som lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395) ska tillämpas först fr.o.m. den 1 januari 2014.

Med anledning av dessa förändringar kan tekniska justeringar av utgiftstaket bli aktuella. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2014 återkomma med eventuella förslag om tekniska justeringar och med förslag om anslagsförändringar.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203).

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Inledning

Under 2013 omfattar utgiftsområde 15 Studiestöd utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda som studerar, och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslår regeringen att medel ska anvisas för

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan (anslaget 1:1 *Studiehjälp m.m.*)
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn (anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.*)
- räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret (anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.*)
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån (anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.*, inkomsttitel 2340 Räntor på studielån)
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (anslaget 1:4 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk*)
- bidrag till vissa studiesociala ändamål (anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål*)
- administration av studiestöd (anslaget 1:6 *Centrala studiestödsnämnden m.m.*)
- hantering av överklaganden vid ÖKS (anslaget 1:7 *Överklagandenämnden för studiestöd*).

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd samt räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa medel.

De bestämmelser som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) samt i CSN:s föreskrifter. Bidrag till kostnader för viss gymnasieutbildning regleras i förord-

ningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bidrag till kostnader för viss föräldrautbildning i teckenspråk regleras i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.

Under 2011 fick drygt 970 000 studerande, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män, någon form av studiestöd. Det totala antalet låntagare uppgick till drygt 1,4 miljoner. Utgifterna på statsbudgeten för verksamheten uppgick till ca 21,8 miljarder kronor under 2011. För 2013 beräknas att utgifterna kommer att uppgå till drygt 22 miljarder kronor och främst utgöras av transfereringar i form av bidrag samt räntor på de studielån som har tagits i Riksgäldskontoret. Eftersom studielånen finansieras genom lån i Riksgäldskontoret ingår lånen inte i de takbegränsade utgifterna.

Resultat

I detta avsnitt redovisas vissa uppgifter från budgetpropositionen om resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskolenivå, gymnasial nivå och eftergymnasial nivå. Vidare redogörs särskilt för studerande med barn, lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning samt låntagare och den totala studieskulden.

Mål och indikatorer

Målet för studiestödet är att det ska verka rekryterande och bidra till ett högt deltagande i utbildningen. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och därmed bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96). Under respektive avsnitt anges vilka indikatorer som har valts ut för att mäta måluppfyllelsen.

Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

– antal studerande med inackorderingstillägg.

Indikatorer för att mäta utjämnande effekt:

– antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg.

Under 2011 fick ca 467 100 studerande studiehjälp för studier i Sverige, vilket är en minskning med ca 3 procent jämfört med tidigare år. Av de som har studiebidrag studerade 73 procent på kommunala gymnasieskolor och 25 procent på fristående gymnasieskolor. Cirka 2 procent studerade på folkhögskolor och i den kommunala vuxenutbildningen.

Drygt 2 procent av samtliga studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2011. Av de som studerade på fristående gymnasieskolor hade knappt 7 procent inackorderingstillägg, vilket motsvarar 7 900 personer. Därutöver var det ca 3 000 studerande på folkhögskolor och ett mindre antal studerande på bl.a. kompletterande utbildningar som hade inackorderingstillägg.

Under 2011 lämnades extra tillägg till 3,5 procent av samtliga studerande med studiehjälp. Extra tillägg kan lämnas med 855, 570 eller 285 kronor i månaden beroende på familjens inkomst. Under 2011 fick 90 procent av de studerande med extra tillägg den högsta bidragsnivån, 855 kronor per månad. Personer i hushåll med en inkomst under 85 000 kronor om året är berättigade till den bidragsnivån.

Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel
- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån
- andel av de studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel.

Indikatorer för att mäta utjämnande effekt:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån.

Vuxna studerande på grundskolenivå

Under 2011 fick ca 22 900 studerande studiemedel för studier på grundskolenivå, vilket är en minskning med 5 procent jämfört med året innan. Cirka 13 300 studerande fick studiemedel med den högre bidragsnivån under 2011, vilket motsvarar ca 58 procent av stödtagarna på grundskolenivå. Det är en ökning med knappt 2 procentenheter jämfört med föregående år. De som studerar med studiemedel på grundskolenivå är äldre än studerande på andra nivåer. Under 2011 var 56 procent av de studerande äldre än 30 år, medan 20 procent var äldre än 40 år. Under 2011 läste de flesta (88 procent) vuxenstuderande med studiemedel på grundskolenivå inom kommunal vuxenutbildning. Resten studerade på folkhögskola.

Vuxna studerande på gymnasial nivå

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick till ca 113 900 under 2011, vilket är oförändrat jämfört med 2010. En majoritet av de studerande, 53 procent, var yngre än 25 år, medan 28 procent var 30 år eller äldre och 11 procent 40 år eller äldre. Åldersfördelningen har varit förhållandevis oförändrad de senaste åren. Cirka 31 400 studerande på gymnasial nivå fick studiemedel med den högre bidragsnivån

under 2011, vilket är en minskning med ca 2 000 personer jämfört med 2010. Andelen studerande med den högre bidragsnivån har minskat jämfört med 2010, från 29 procent till 27 procent av stödtagarna. Av de som studerande med studiemedel på gymnasial nivå under 2011 läste ca 68 procent inom kommunal vuxenutbildning.

Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå.

Under 2011 studerade ca 331 700 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket är en minskning med 1 700 studerande, eller 0,5 procent, jämfört med 2010. Under 2011 studerade de allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå, ca 87 procent, vid universitet eller högskola. Cirka 10 procent studerade på en yrkeshögskoleutbildning eller gick en kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom skolformer som t.ex. kompletterande utbildningar. Dessa andelar har inte förändrats nämnvärt på de senaste fem åren. Antalet studenter med studiemedel inom universitet och högskola minskade något medan antalet studerande inom kvalificerad yrkesutbildning och yrkeshögskola ökade något. Under 2011 var 58 procent av de studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå yngre än 25 år och 17 procent 30 år eller äldre. Andelen studerande under 25 år ökade med 1 procentenhet mellan 2010 och 2011.

Studerande utomlands

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande utomlands med studiehjälp
- antal studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå
- andel av samtliga studerande på eftergymnasial nivå som studerade utomlands.

Antalet studerande med studiehjälp för gymnasiestudier utomlands uppgick till ca 1 100 under 2011, vilket är en ökning med 9 procent jämfört med 2010. Av dessa fick 240 personer inackorderingstillägg, och ett fåtal personer fick tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2011 till drygt 500, vilket är oförändrat jämfört med året innan. Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel uppgick 2011 till 31 300, vilket är en ökning med 3 procent jämfört med 2010. Det är tredje året i rad som antalet studerande ökar efter flera år med ett mins-

kande antal. Cirka 9 procent av samtliga studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade utomlands under 2011. Andelen är oförändrad jämfört med året innan.

Studerande med barn

Indikatorer för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- antal studerande med tilläggsbidrag
- antal studerande utomlands med tilläggsbidrag
- andel studerande med studiemedel på grundskolenivå, gymnasial nivå och eftergymnasial nivå med tilläggsbidrag.

Under 2011 fick ca 79 900 studerande med barn även tilläggsbidrag utöver studiemedel. Detta är en minskning med drygt 1 500 personer jämfört med 2010. Av det totala antalet kvinnor som hade studiemedel under 2011 fick ca 24 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andel för männen var nära 8 procent.

Andelen studerande med studiemedel på grundskolenivå och gymnasial nivå som fick tilläggsbidrag under 2011 var 51 respektive 28 procent, medan andelen på eftergymnasial nivå var 12 procent. Av de studerande med den högre bidragsnivån fick 56 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andel för de som studerade med det generella bidraget var 15 procent. Skillnaderna i andelen med tilläggsbidrag beror främst på åldersskillnader mellan de olika grupperna och på att äldre studerande ofta har barn.

Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning

Indikatorer för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet)
- andel utlandsstuderande med studielån
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggslån.

Indikatorer för att mäta god effekt på samhällsekonomin:

- studerandes lånebenägenhet i olika åldersgrupper och på olika utbildningsnivåer
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggslån
- andel utlandsstuderande med studielån
- genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga, fördelat på studienivå och kön.

Lånebenägenhet

Antalet studerande som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, dvs. lånebenägenheten, har minskat oavbrutet sedan studiestödsreformen 2001. Sedan 2009 har lånebenägenheten endast förändrats marginellt. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 66,9 procent under 2011 jämfört med 67,3 procent 2010. Lånebenägenheten vid studier på grundskolenivå och gymnasial nivå minskade något under 2011 och var 35 respektive 54 procent under 2011. Lånebenägenheten vid studier på eftergymnasial nivå i Sverige minskade marginellt jämfört med föregående år och uppgick till ca 71 procent under 2011. Bland studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå var lånebenägenheten lägre för kvinnor än för män under 2011. Bland studerande på eftergymnasial nivå fanns ingen sådan skillnad. Utlandsstuderande är mer benägna att ta lån än de som studerar i Sverige. Under 2011 var andelen utlandsstuderande med studielån ca 82 procent, vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

Lånebenägenheten varierade inte enbart mellan studerande på olika studienivåer utan även mellan olika åldersgrupper. De yngsta och äldsta studiemedelstagarna var de som i minst omfattning valde att ta studielån. För ungdomar i åldern 20–24 år uppgick lånebenägenheten till 65 procent under 2011. Mest lånade studerande i åldern 25–29 år, där 77 procent tog lån. Antalet studerande med studielån som även hade tilläggslån minskade under 2011. I genomsnitt tog totalt 7 procent av de studerande tilläggslån under 2011. Under 2011 fick drygt 16 000 personer med studielån tilläggslån för studier i Sverige på eftergymnasial nivå, vilket är en minskning med 9 procent jämfört med 2010.

Antalet stödtagare med merkostnadslån för t.ex. undervisningsavgifter, dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten för studier i Sverige ökade något under 2011. Andelen studerande med studielån på eftergymnasial nivå som även tog merkostnadslån var 2,8 procent, vilket är en marginell ökning jämfört med tidigare år. Under året hade 5 315 personer merkostnadslån för studier på eftergymnasial nivå i Sverige. Av dessa var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Utlandsstuderande är den grupp som oftast tar merkostnadslån. Andelen utlandsstuderande med studielån som tog merkostnadslån under 2011 var 49 procent. Merkostnadslån till utlandsstuderande får lämnas för exempelvis resor, försäkring och undervisningsavgifter. Cirka 12 500 studerande fick lån till undervisningsavgifter under 2011 medan lån till resor lämnades till ca 8 500 studerande och lån till försäkring till ca 6 400 studerande.

Den enskildes skuldsättning

Utbildning ger avkastning både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för utbildning ska därför delas mellan den enskilde och samhället. Studiemedlen består av en bidragsdel och en frivillig lånedel där lånet ska avse den investering som den enskilde gör.

Ett sätt att mäta skuldsättningen är att titta på hur stor skuld de studerande har vid återbetalningens början, dvs. direkt efter studierna. Skuldsättningen skiljer sig mycket mellan studerande på olika nivåer.

De studerande som har tagit lån för eftergymnasiala studier i Sverige och som har börjat betala av på sin skuld under 2012 har i genomsnitt lånat 127 500 kronor. Denna grupp kan ha studerat på flera utbildningsnivåer, men har inte haft studiemedel för utlandsstudier. För de som har studerat på eftergymnasial nivå och som helt eller delvis har studerat utomlands var skuldsättningen i genomsnitt 234 200 kronor. Utlandsstuderande är mer benägna att ta studielån än de som studerar i Sverige. Av samtliga låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2012 hade 82 procent en skuld på mindre än 200 000 kronor. Av låntagarna hade mindre än 1 procent en skuld på minst 500 000 kronor. Jämfört med de som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2011 har skuldsättningen ökat något för samtliga utbildningsnivåer och särskilt för de som har studerat utomlands. För studerande utomlands var den genomsnittliga skuldsättningen 14 300 kronor högre. Det beror främst på att andelen som enbart har studerat utomlands var 6 procentenheter högre bland dem som började återbetala 2012.

Låntagare och den totala studieskulden

Indikatorer för att mäta god effekt på samhällsekonomin:

- total studieskuld, varav andel osäkra fordringar
- andel inbetalt årsbelopp för bosatta utomlands jämfört med bosatta i Sverige
- antal personer som har beviljats nedsättning av det belopp som de ska betala tillbaka under året och totalt värde på nedsättningen
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp
- antal personer där krav på återbetalning av studiestöd har överförts till Kronofogdemyndigheten samt den ackumulerade fordran hos myndigheten
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel osäkra fordringar.

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till drygt 1,4 miljoner vid utgången av 2011. Antalet låntagare fortsatte att öka under 2011. Ökningen jämfört med 2010 var ca 15 000 personer. Antalet låntagare med lån i två eller i vissa fall tre olika återbetalningssystem uppgick till ca 175 500 personer. I takt med att låntagare slutbetalar sina skulder i de äldre återbetalningssystemen minskar antalet låntagare med mer än ett lån. Under 2011 minskade antalet låntagare med mer än ett lån med 26 000 personer. Återbetalningen av studielån minskade något under 2011. Jämfört med 2010 betalades det in ca 0,2 miljarder kronor mindre till CSN. Totalt betalades 13,2 miljarder kronor inklusive räntor och avgif-

ter in. Av de årsbelopp som debiterades under 2011 betalades 94 procent in när det gäller låntagare bosatta i Sverige. Denna andel har varit stabil under de senaste fem åren. Motsvarande andel för låntagare bosatta utomlands var 70 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2010.

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade från 186,3 till 189,9 miljarder kronor under 2011. Ökningen beror på att antalet personer med annuitetslån stiger för varje år, vilket ger effekter på den totala studieskulden. Av den totala studieskulden har CSN bedömt att ca 27,1 miljarder kronor, eller ca 14 procent, utgörs av osäkra fordringar som riskerar att skrivas av. Vidare har CSN bedömt att av den totala utestående fordran på ca 1,1 miljarder kronor i fråga om återkrav av studiestöd är ca 648 miljoner kronor osäkra. Den totala osäkra fordran har ökat med 3,1 miljarder kronor jämfört med 2010. Den största delen av ökningen beror på en förändring av beräkningsmodellen. Förändringen innebär att CSN nu även gör en beräkning av osäkra fordringar för studerande.

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: nedsättning på grund av låg inkomst, nedsättning på grund av studier och nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. Återigen sjunker antalet personer som har fått nedsatt årsbelopp. Under 2011 fick nästan 164 100 personer beslut om nedsättning, vilket är ca 5 000 färre än under 2010. Värdet av nedsättningarna är 1,12 miljarder kronor, vilket är en minskning med 16,7 miljoner kronor jämfört med 2010.

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre. Under 2011 fick ca 62 000 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med 7 000 personer jämfört med 2010. Det totala avskrivna beloppet har minskat från ca 695 miljoner kronor 2010 till ca 653 miljoner kronor 2011.

I slutet av 2011 hade ca 94 000 personer krav på återbetalning av studiestöd som överförts till Kronofogdemyndigheten. Det är en minskning med 650 personer jämfört med 2010. Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten uppgick vid slutet av 2011 till ca 910 miljoner kronor, vilket är en ökning med 11 procent jämfört med 2010. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare med en skuld hos Kronofogdemyndigheten har legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren och uppgick till ca 7,6 procent under 2011.

Den 31 december 2011 var ca 64 000 återbetalare bosatta utomlands, vilket är en ökning med ca 1 000 låntagare jämfört med 2010. Den totala fordran för de tre återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare uppgick till 13,9 miljarder kronor vid slutet av 2011, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2010. Lånetypen studielån fortsätter att

stå för den största delen av de utlandsbosattas skulder med 7,2 miljarder kronor. Av den totala fordran när det gäller utlandsbosatta återbetalare avser 3,8 miljarder kronor, eller ca 32 procent, osäkra fordringar.

Uppföljning av budgetpropositionens resultatredovisning

Inledning

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen och 4 kap. 18 § riksdagsordningen). I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2012 följde utbildningsutskottet upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder: utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (bet. 2011/12: UbU1 och bet. 2011/12:UbU2). Uppföljningen genomfördes av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp.

I februari 2012 beslutade utbildningsutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2013. Regeringens beskrivning av politikens inriktning och budgetförslag i propositionen behandlas inte i detta sammanhang. I bilaga 5 i betänkandet redovisas den del av underlaget som avser uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser med anledning av regeringens resultatredovisning.

Resultatredovisning för 2011 i budgetpropositionen

I budgetpropositionen återges det mål för utgiftsområde 15 som fastställdes i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96):

> Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Målen ska uppnås genom ett effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert studiestödssystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som görs från systemet ska vara riktiga, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas till fullo.

Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskolenivå och gymnasial nivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning, yrkeshögskoleutbildning eller motsvarande). Vidare redogörs särskilt för studieekonomi, studerande utomlands, studerande med barn, lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning, låntagare och den totala studieskulden samt studiestödsadministrationen. Under respektive avsnitt

anges vilka indikatorer som har valts ut för att mäta måluppfyllelsen. I ett särskilt avsnitt görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar Regeringskansliets (Utbildningsdepartementets) arbete med att se över mål- och resultatredovisningen med anledning av de iakttagelser som utskottet förde fram i förra årets budgetbetänkande (prop. 2011/12:1 utg.omr. 15, bet. 2011/12:UbU2, rskr. 2011/12:96).

Som konstaterades redan förra året är målen för utgiftsområdet, som fastställdes i samband med studiestödsreformen 2001, relativt generella, vilket innebär att kopplingen mellan målen och de redovisade resultaten riskerar att bli vag. Vid behandlingen av föregående års budgetproposition underströk utskottet vikten av att regeringen är tydlig med vilka indikatorer som anses centrala för att kunna följa måluppfyllelsen för utgiftsområde 15 Studiestöd. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen för 2013 anger på ett tydligt och pedagogiskt sätt vilka indikatorer som har valts ut för att bedöma måluppfyllelsen för studiestödet. Indikatorerna redovisas utifrån vilken effekt (rekryterande effekt, utjämnande effekt samt effekt på samhällsekonomin) de väntas ha på måluppfyllelsen för studiestödsområden. På så vis tydliggörs kopplingen mellan målen för utgiftsområdet och resultatredovisningen på ett förtjänstfullt sätt, menar utskottet. Mot bakgrund av de redovisade indikatorerna görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

Det finns dock fortfarande utrymme att förbättra redovisningen i vissa delar, anser utskottet. Det redovisas t.ex. inte några indikatorer för att följa måluppfyllelsen för studieekonomi eller studiestödsadministration. Regeringen aviserar emellertid att indikatorer för området studieekonomi kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2014.

Utöver de indikatorer som är centrala för att följa måluppfyllelsen redovisas indikatorer som beskriver tillståndet eller utvecklingen inom utgiftsområdet. Det är enligt utskottets mening i grunden bra med en bred resultatredovisning som ger en god helhetsbild av hur området utvecklas. Det förutsätter dock att de indikatorer som är centrala för att kunna följa måluppfyllelsen lyfts fram så tydligt som regeringen gör i sin redovisning.

Redovisningen av statistik för de indikatorer som regeringen anser vara centrala för att följa måluppfyllelsen omfattar utvecklingen under en treårsperiod. Detta underlättar, menar utskottet, en uppföljning och bedömning av den långsiktiga resultatutvecklingen. Utskottet vill understryka vikten av statistikredovisning för längre perioder för att kunna se trender i utvecklingen inom utgiftsområdet.

Vid behandlingen av föregående års budgetproposition konstaterades att det finns ett nära samband mellan utgiftsområdena 15 och 16 samt de mål som ska uppnås. Det skulle därför, enligt utskottets mening, vara värdefullt med en beskrivning av hur målen och målstrukturen för utgiftsområdena förhåller sig till varandra.

Utskottet värdesätter en fortsatt dialog om hur regeringens resultatredovisning till riksdagen kan förbättras ytterligare ur ändamåls- och läsbarhetssynpunkt och gör därför ovanstående iakttagelser inför det fortsatta utvecklingsarbetet med resultatredovisningen.

Anslag och bemyndiganden inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Inledning

Regeringen föreslår att sammanlagt drygt 22 miljarder kronor ska anvisas till sju anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd för budgetåret 2013. Det är knappt 160 miljoner kronor mindre än anslagna medel för 2012. Anslagsförändringarna för budgetåret 2013 inom utgiftsområde 15 beror bl.a. på att utgifterna bedöms minska på grund av förändrade makroekonomiska förutsättningar och förändrade volymer m.m. Vidare bedöms utgifterna öka på grund av föreslagna satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om.

Tre av anslagen har inte föranlett några motionsyrkanden. När det gäller anslaget 1:1 *Studiestöd* finns ett motionsyrkande (S) som innebär en höjning av anslaget och ett motionsyrkande (SD) som innebär en minskning av anslaget. Beträffande anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.*, som regeringen föreslår ska anvisas knappt 14,3 miljarder kronor, har samtliga oppositionspartier motförslag som i varierande utsträckning ligger över regeringens förslag. När det gäller anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* finns ett motionsyrkande (V) som innebär en lägre nivå än den som regeringen föreslår. Motionsförslaget bygger dock på en höjning av anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* som skulle innebära en minskad belastning på anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.*

Propositionens och motionernas förslag om anslag redovisas i bilaga 2.

Regeringens förslag om bemyndigande för upplåning i Riksgäldskontoret har lett till dels ett motionsyrkande med förslag om ett högre bemyndigande (S), dels ett motionsyrkande med förslag om ett lägre bemyndigande (V).

1:1 Studiehjälp m.m.

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen anvisar 3 471 787 000 kronor till anslaget 1:1 Studiehjälp m.m. Därmed bifalls propositionen och samtliga motionsyrkanden avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (S) och 3 (SD).

Propositionen

Anslaget används för studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Vidare används anslaget för bidrag till utlandsstuderande för dagliga resor enligt en särskild författning (CSNFS 1983:17).

Regeringen föreslår att 3 471 787 000 kronor anvisas till anslaget 1:1 *Studiehjälp m.m.* för budgetåret 2013.

Regeringen beräknar och föreslår förändringar på anslagsnivån för 2013 enligt följande.

Anslagsförändringar till följd av beslutade reformer och besparingar

I budgetpropositionen för 2011 presenterade regeringen en försöksverksamhet med ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan byggt på det tekniska programmet. Utgifterna för studiehjälp bedömdes öka med 1,6 miljoner kronor under 2011, med 5,4 miljoner kronor under 2012, med 7,2 miljoner kronor under 2013 och med 3,6 miljoner kronor under 2014. Regeringen avser att förlänga försöksverksamheten med ett läsår, dvs. till 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Antalet ungdomar i gymnasieskolan har ökat under senare år. Detta är en följd av de stora barnkullarna under slutet av 1980- och början av 1990-talet. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar nådde sin topp under 2009 och kommer att minska med knappt 20 procent under perioden 2010–2016.

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

Till följd av riksdagens beslut med anledning av propositionen En gymnasiesärskola med hög kvalitet (prop. 2011/12:50, bet. 2011/12:UbU9, rskr. 2011/12:141) beräknas anslaget 1:1 *Studiehjälp m.m.* öka med 1,7 miljoner kronor från 2013 till följd av ökade utgifter för inackorderingstillägg. Anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, utgiftsområde 16, föreslås minskas med motsvarande belopp.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i kommittémotion 2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 1 i denna del att anslaget ökas med 400 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Socialdemokraterna vill höja barnbidraget respektive studiehjälpen med 100 kronor i månaden till 1 150 kronor i månaden. Barnbidraget och studiehjälpen är en central del av den generella välfärden och bidrar enligt motionärerna till en positiv fördelning utan att skapa stigmatisering eller marginaleffekter.

I Sverigedemokraternas kommittémotion 2012/13:Ub391 av Richard Jomshof m.fl. i denna del föreslås att anslaget minskas med 8,9 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Sverigedemokraternas förslag om minskad invandring beräknas enligt motionärerna kunna minska anslaget med det belopp som föreslås.

Utskottets ställningstagande

Studiehjälpen betalas i allmänhet ut från det att man har fyllt 16 år. Den består av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg. Studiebidraget uppgår till 1 050 kronor per månad och betalas ut för ett normalt läsår med 40 veckor under tio månader. Det extra tillägget uppgår till 855, 570 eller 285 kronor per månad. Behovet av tillägget prövas mot elevens och föräldrarnas ekonomiska förhållanden (2 kap. 1, 3 och 7 §§ studiestödslagen [1999:1395]).

Utskottet noterar i sammanhanget att en särskild utredare har fått i uppdrag att se över studiehjälpen i sin helhet och att anpassa studiestödet till nya studerandegrupper. Uppdraget omfattar bl.a. att föreslå hur studiehjälpens utbildningspolitiska och familjeekonomiska syften kan renodlas och lämna förslag på hur studiehjälpssystemet ska vara utformat. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2013 (dir. 2011:122).

Allmänt barnbidrag betalas ut för varje barn fr.o.m. månaden efter barnets födelse t.o.m. det kvartal då barnet fyller 16 år. Sedan 2005 är nivån på barnbidraget 1 050 kronor i månaden. Den 1 juli 2010 trädde en lagändring i kraft (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, rskr. 2009/10:348) som innebar en höjning av flerbarnstillägget med 50 kronor per månad för det andra barnet (till 150 kronor per månad), 100 kronor för det tredje barnet (till 454 kronor per månad), 150 kronor för det fjärde barnet (till 1 010 kronor per månad) samt 200 kronor för det femte och varje ytterligare barn (till 1 250 kronor per månad).

Utskottet kan konstatera att en översyn av studiestödets utformning pågår och att flerbarnstillägget har höjts relativt nyligen.

Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringens förslag är väl avvägt. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2012/13:Ub391 (SD) i denna del och 2012/13:Ub497 (S) yrkande 1 i denna del.

1:2 Studiemedel m.m.

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen anvisar 14 285 997 000 kronor till anslaget 1:2 Studiemedel m.m. Därmed bifalls propositionen och samtliga motionsyrkanden avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Propositionen

Anslaget används för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395), pensionsavgifter enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift och förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m. Anslaget får även användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som har upphört.

Regeringen föreslår att 14 285 997 000 kronor anvisas till anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* för budgetåret 2013.

Regeringen gör bedömningen att den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar under vissa förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlet även för studier på grundläggande eller gymnasienivå som påbörjas under 2013. Regeringen bedömer att ca 1 500 ungdomar kommer att omfattas av satsningen under 2013. Anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* bedöms därför öka med ca 128,5 miljoner kronor för 2013.

Regeringen gör vidare bedömningen att tilläggsbidraget inom studiemedlen som lämnas till studerande med barn bör höjas från den 1 januari 2013. Tilläggsbidraget för fyra veckors heltidsstudier bör höjas från 528 till 580 kronor vid ett barn, från 860 till 948 kronor vid två barn och från 1 036 till 1 140 kronor vid tre barn (2012 års nivå). Beloppsnivåerna är knutna till studieomfattningen och bör anpassas därefter. Studiestödsförordningen (2000:655) bör ändras i enlighet med detta. Utgifterna på anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* bedöms öka med 47 miljoner kronor årligen från 2013.

Regeringen beräknar och föreslår, utöver den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar och höjningen av tilläggsbidraget, förändringar på anslagsnivån för 2013 enligt följande.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen genomför tillfälliga insatser inom högskolan, yrkeshögskolan och den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen (yrkesvux) för att underlätta omställningen i Trollhättan och Västra Götaland till följd av kri-

sen i fordonsindustrin. Satsningen kommer att medföra ökade utbetalningar av studiemedel. Utgifterna för studiemedel bedöms öka med 64,9 miljoner kronor 2013.

För att stimulera kommunerna att bedriva lärlingsutbildning inom den gymnasiala vuxenutbildningen beräknade regeringen i budgetpropositionen för 2011 att totalt 150 miljoner kronor skulle avsättas för 2012 och 185 respektive 231 miljoner kronor för 2013 och 2014. Sammantaget motsvarar detta 5 900 årsplatser under 2011–2014. Satsningen innebär att utgifterna för studiemedel bedöms öka med 53,2 miljoner kronor för 2013.

Regeringen avser att förlänga satsningen på lärlingsutbildning inom komvux. Utgifterna bedöms därför öka med 98,5 miljoner kronor under 2013.

Under 2013 förväntas att antalet studerande som antas till polisutbildningen kommer att öka. Utgifterna för anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* bedöms därför öka med 8,7 miljoner kronor under 2013.

Regeringen avser att föreslå en förändring av prövningen av äldre studieresultat i en kommande proposition. Med anledning av detta bedöms utgifterna öka med 3,5 miljoner kronor under 2013.

För den tillfälliga satsningen på ett ökat antal platser inom yrkeshögskolan bedöms utgifterna öka med 58,6 miljoner kronor under 2013.

För satsningen på fler platser inom yrkesvux bedöms utgifterna öka med 390,1 miljoner kronor under 2013.

För satsningen på fler platser vid folkhögskolans allmänna kurs bedöms utgifterna öka med 49,5 miljoner kronor under 2013.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka med motsvarande 4 200 platser under 2013–2015. Utgifterna bedöms öka med 155,2 miljoner kronor under 2013.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka med motsvarande 200 platser på civilingenjörsutbildningarna och 200 platser på högskoleingenjörsutbildningarna under 2013. Utgifterna bedöms därför öka med 7,3 miljoner kronor under 2013.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2012 bedöms anslagsbelastningen öka med 155 miljoner kronor under 2013.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms minska med 52 miljoner kronor under 2013 jämfört med 2012. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2012 som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2012 bedöms antalet studiemedelstagare minska.

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

I regleringsbrevet för 2009 fick Karolinska institutet i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. Utökningen med anledning av uppdraget beräknas motsvara 30 examinerade studenter. När utökningen av programmet är fullt utbyggd 2015 beräknas att totalt 70 psykologstudenter kommer att examineras per år. Under 2013 motsvarar det utökade antalet platser 120 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning föreslås anslaget öka med 4,4 miljoner kronor under 2013 genom en överföring från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri*.

Anslagsförändringar till följd av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften uppvisar ett underskott på cirka –153 miljoner kronor, jämfört med ett överskott på 70 miljoner kronor under 2012. Regleringsbeloppet fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 210 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Behoven av utbildning är stora och växande både för individen och för samhället. Socialdemokraterna avsätter därför medel för studiemedel m.m. för de utbildningsplatser som föreslås inom utgiftsområdena 16 Utbildning och universitetsforskning och 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Miljöpartiet föreslår i kommittémotion 2012/13:Ub510 av Jabar Amin m.fl. yrkande 1 att anslaget ökas med 55 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Miljöpartiet vill förbättra för studerande föräldrar genom att öka tilläggsbidragets storlek vid heltidsstudier med 50 kronor per månad vid första barnet. Ökningen går utöver regeringens föreslagna ökning av tilläggsbidraget. Miljöpartiet avsätter för detta ändamål 25 miljoner kronor för 2013. Vidare avsätts 30 miljoner kronor för 2013 för studiemedel motsvarande 1 000 fler platser inom yrkeshögskolan.

Sverigedemokraterna föreslår i kommittémotion 2012/13:Ub391 av Richard Jomshof m.fl. i denna del att anslaget ökas med 133,9 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Satsningar på 4 500 nya platser inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och 4 000 nya platser på yrkeshögskolan under 2013 innebär enligt motionärerna utgifter för studiemedel som uppgår till 170 miljoner kronor. Sverigedemokraternas förslag om minskad invandring beräknas dock enligt motionärerna kunna minska anslaget med 36,1 miljoner kronor. Också i motion 2012/13:Ub394 av Richard

Jomshof och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkande 2 föreslås att medel avsätts för studiemedel med anledning av satsningen på fler platser på yrkeshögskolan.

Vänsterpartiet föreslår i partimotion 2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 3 i denna del att anslaget ökar med 3 136 miljoner kronor. Vänsterpartiet föreslår att totalbeloppet för studiemedel höjs till 2 270 kronor per vecka under 2013. I denna höjning ingår ett höjt studiebidrag med 82 kronor per vecka. Vänsterpartiet ökar därför anslaget med 1 283 miljoner kronor under 2013. Som en följd av en satsning på fler utbildningsplatser inom komvux, yrkesvux, yrkeshögskolan och högskolan kommer fler studerande att få studiemedel. Vidare föreslås ett särskilt studiestöd för arbetslösa ungdomar där motsvarande hela studiemedelsbeloppet utgår som bidrag. Detta innebär ökade kostnader med 1 891 miljoner kronor under 2013. Vänsterpartiet föreslår också en förlängning av vissa examina på lärarutbildningen, vilket gör att anslaget behöver höjas med 70 miljoner kronor. För att öka antalet specialistsjuksköterskor föreslås dessutom en betald specialistutbildning. Anslaget för studiemedel minskas därför med 108 miljoner kronor.

I Vänsterpartiets partimotion 2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 1 föreslås att riksdagen beslutar om ändring av 3 kap. 11–13 §§ studiestödslagen (1999:1395) enligt vad som anges i motionen. Motionens lagförslag innebär att studiemedlet höjs i enlighet med Vänsterpartiets förslag.

Också i Vänsterpartiets kommittémotion 2012/13:Ub255 av Rossana Dinamarca m.fl. yrkande 2 föreslås bl.a. en höjning av bidragsdelens andel av studiemedlen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla det livslånga lärandets centrala roll i studiemedelssystemet. I det kunskapssamhälle som vi befinner oss i blir det livslånga lärandet en nödvändighet för alla människor. Alla måste vara öppna för att skaffa sig nya kunskaper hela livet. Det måste därför finnas goda förutsättningar för studier oavsett var i livet man befinner sig. Studiemedelssystemet har, utöver de i ett internationellt perspektiv generösa nivåerna, flera inslag som främjar det livslånga lärandet, t.ex. tilläggslån som syftar till att rekrytera något äldre studerande som tidigare har arbetat och möjligheten för de som är 25 år eller äldre att studera på grundskole- och gymnasienivå med studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 73 procent av totalbeloppet).

Utskottet vill vidare framhålla regeringens tidigare och nu aktuella satsningar på nya utbildningsplatser. Satsningarna leder till ökade behov av studiemedel. Utskottet delar regeringens bedömning att den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar

under vissa förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlet även för studier på grundläggande eller gymnasial nivå som påbörjas under 2013.

När det gäller nivån på studiemedlen vill utskottet påminna om att riksdagen vid upprepade tillfällen under senare år har ställt sig bakom höjningar av studiemedelsbeloppet. I budgetpropositionen för 2010 höjdes studiemedelsbeloppet med 431 kronor per studiemånad fr.o.m. den 1 januari 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 15, bet. 2009/10:UbU2, rskr. 2009/10:127). Studiemedlet höjdes med ytterligare 498 kronor per studiemånad fr.o.m. den 1 juli 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr 15, bet. 2010/11:UbU2, rskr. 2010/11:136). Som framgår av den nu aktuella budgetpropositionen konstaterar Centrala studiestödsnämnden vid en jämförelse med konsumentprisindex att under 2011 var studiemedlets köpkraft den högsta sedan det moderna studiemedelssystemet infördes 1965. Reformerna innebär att studiemedlet uppgår till ca 9 700 kronor per studiemånad vid heltidsstudier under 2012. Nivåerna i studiemedelssystemet är dessutom indexerade efter prisbasbeloppet för att kompensera för prisutvecklingen. Vidare är nu månadsbeloppet högre än de kostnader en student beräknas ha enligt de kalkyler som görs av Sveriges förenade studentkårer och Swedbank (prop. 2012/13:1 utg.omr. 15 s. 31). Även i CSN:s enkätundersökning Studerandes ekonomiska och sociala situation 2011 (U2012/1843/SF) bekräftar studenterna att deras ekonomiska situation har förbättrats.

Därtill har även det s.k. fribeloppet fr.o.m. den 1 januari 2011 höjts med ca 30 000 kronor per år (prop. 2009/10:1 utg.omr. 15, bet. 2009/10:UbU2, rskr. 2009/10:127). Fribeloppet uppgår därmed till 140 800 kronor (2012 års nivå). Fribeloppshöjningen har gett studenterna en bättre ekonomisk situation. Dessutom har höjningen gett studerande en ökad stimulans att arbeta vid sidan av studierna och därmed få möjlighet att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet.

Tilläggsbidraget för fyra veckors heltidsstudier bör enligt regeringens bedömning, som framgått ovan, höjas från 528 till 580 kronor vid ett barn, från 860 till 948 kronor vid två barn och från 1 036 till 1 140 kronor vid tre barn (2012 års nivå). Som skäl för sin bedömning att höja tilläggsbidraget med 10 procent framhåller regeringen bl.a. att studerande med barn eller som får barn under studietiden i genomsnitt har lägre inkomster än förvärvsarbetande med barn. Det finns en risk för att en för låg ekonomisk standard försvårar studier för föräldrar och minskar genomströmningen inom utbildningsväsendet. Det finns även fördelningspolitiska skäl att uppmärksamma studerande med barn. Utskottet delar regeringens bedömning i frågan.

Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringens förslag är väl avvägt. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2012/13:Ub255 (V) yrkande 2, 2012/13:Ub391 (SD) i denna del, 2012/13:Ub394 (SD) yrkande 2, 2012/13:Ub476 (V) yrkande 1 och yrkande 3 i denna del, 2012/13:Ub497 (S) yrkande 1 i denna del och 2012/13:Ub510 (MP) yrkande 1.

1:3 Studiemedelsräntor m.m.

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen anvisar 3 836 403 000 kronor till anslaget 1:3 Studiemedelsräntor m.m. Därmed bifalls propositionen och ett motionsyrkande avslås.
Jämför särskilt yttrande 4 (V).

Propositionen

Anslaget används för utgifter för räntor på studielån som har tagits upp i Riksgäldskontoret. Inbetalda räntor redovisas mot inkomsttitel och uppgick till ca 4,6 miljarder kronor 2011. Anslaget används dessutom för utgifter till följd av avskrivningar av studielån.

Regeringen föreslår att 3 836 403 000 kronor anvisas till anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* för budgetåret 2013.

Regeringen beräknar och föreslår förändringar av anslagsnivån för 2013 enligt följande.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen genomför tillfälliga insatser inom högskolan, yrkeshögskolan och den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen (yrkesvux) för att underlätta omställningen i Trollhättan och Västra Götaland efter krisen i fordonsindustrin. Satsningen kommer att medföra ökade utbetalningar av studiemedel. Utgifterna för studiemedelsräntor bedöms öka med 0,9 miljoner kronor 2013.

Regeringen bedömer att den tillfälliga satsningen, där den högre bidragsnivån inom studiemedlen i vissa fall kan beviljas studerande som är yngre än 25 år, bör förlängas med ett år. Anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* bedöms därför öka med cirka 0,5 miljoner kronor för 2013.

I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2012 bedömer regeringen utöver ovanstående att utgifterna kommer att öka med ca 5,8 miljoner kronor 2013.

För att stimulera kommunerna att bedriva lärlingsutbildning inom den gymnasiala vuxenutbildningen beräknade regeringen i budgetpropositionen för 2011 att medel skulle avsättas för perioden 2012–2014. Satsningen innebär att utgifterna för studiemedelsräntor bedöms öka med 5,8 miljoner kronor 2013.

Regeringen avser att förlänga satsningen på lärlingsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Utgifterna bedöms öka med 1,5 miljoner kronor 2013.

Under 2013 bedöms antalet studerande som antas till polisutbildningen vara något högre än tidigare. Utgifterna på anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* bedöms öka med 0,1 miljoner kronor 2013.

Regeringen avser att föreslå en förändring av prövningen av äldre studieresultat i en kommande proposition. Med anledning av detta bedöms utgifterna öka med 50 000 kronor 2013.

För den tillfälliga satsningen på ett ökat antal platser inom yrkeshögskolan bedöms utgifterna öka med 1,4 miljoner kronor 2013.

För satsningen på fler platser inom yrkesvux bedöms utgifterna öka med 4,9 miljoner kronor 2013.

För satsningen på fler platser vid folkhögskolans allmänna kurs bedöms utgifterna öka med 0,5 miljoner kronor 2013.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka med motsvarande 4 200 platser under 2013–2015. Utgifterna bedöms öka med 4,8 miljoner kronor 2013.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka 2013 med motsvarande 200 platser på civilingenjörsutbildningarna och 200 platser på högskoleingenjörsutbildningarna. Utgifterna bedöms därför öka med 0,2 miljoner kronor 2013.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet. Förändringar av upplåningsränta och prisbasbelopp jämfört med antaganden i budgetpropositionen för 2012 ger den sammantagna effekten att utgifterna bedöms minska med 403 miljoner kronor 2013. Den främsta anledningen till detta är att upplåningsräntan bedöms bli lägre jämfört med räntan för 2012 så som den beräknades i budgetpropositionen för 2012.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Trots att den utestående skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas fortsätta att öka under de kommande åren bedöms ränteutgifterna minska med motsvarande 133 miljoner kronor 2013 på grund av att antalet studiemedelstagare beräknas minska. Anslaget för studiemedelsräntor omfattar även avskrivningar av studielån. Utgifterna för avskrivning har ökat de senaste åren och beräknas öka även under 2013.

Anslagsförändringar till följd av överföring från ett annat anslag

Karolinska institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. År 2013 motsvarar det utökade antalet platser 120 helårsstudenter. Med anledning

av denna satsning föreslås anslaget öka med 130 000 kronor 2013 genom en överföring från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri*.

Motionen

I Vänsterpartiets partimotion 2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 3 i denna del föreslås att anslaget minskas med 17 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiets förslag om höjning av studiebidraget under anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* gör att lånedelens andel minskar, vilket innebär att utgifterna för räntor på lån som tas upp i Riksgäldskontoret minskar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag om studiemedel och avstyrkt Vänsterpartiets förslag om en höjning av studiebidraget. Det här aktuella motionsyrkandet är ett följdförslag om anslagsnivån för anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* med anledning av Vänsterpartiets tidigare avstyrkta förslag.

Utskottet avstyrker motion 2012/13:Ub476 (V) yrkande 3 i denna del samt tillstyrker regeringens förslag.

1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen anvisar 61 150 000 kronor till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget används för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, s.k. Rg-bidrag. Bidraget lämnas till döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro för kostnader för resor och boende. Motsvarande gäller för svårt rörelsehindrade elever vid särskilt anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. Anslaget används även för utgifter för bidrag till teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning. Rg-bidraget är ett rättighetsstyrt bidrag. Utgifterna för TUFF är beroende av anvisade medel och efterfrågan på detta stöd.

Regeringen föreslår att 61 150 000 kronor anvisas till anslaget 1:4 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för budgetåret 2013.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 29 000 000 kronor till anslaget 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.

Vidare bemyndigar riksdagen regeringen att för det aktuella anslaget göra beställningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor 2014.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget används för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket, som i samverkan med andra bibliotek ska förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur.

Regeringen föreslår att 29 000 000 kronor anvisas till anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 2013.

Under 2011 ökade antalet producerade titlar. Kostnaderna för verksamheten minskade dock under 2011 eftersom andelen talböcker med syntetiskt tal, som har en lägre framställningskostnad, ökade.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 miljoner kronor 2014. Talboks- och punktskriftsbiblioteket ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Produktionen sker i form av beställningar under 2013 som innebär utgifter följande budgetår.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 328 951 000 kronor till anslaget 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Vidare bemyndigar riksdagen regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 183 600 000 000 kronor.

Därmed bifalls propositionen och två motionsyrkanden avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (S) och 4 (V).

Propositionen

Anslaget används för Centrala studiestödsnämndens (CSN) förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att 328 951 000 kronor anvisas till anslaget 1:6 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* för budgetåret 2013.

Med anledning av propositionen En gymnasiesärskola med hög kvalitet (prop. 2011/12:50, bet. 2011/12:UbU9, rskr. 2011/12:141) föreslås att anslaget tillförs 1 miljon kronor 2013. Regeringen föreslår att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* inom utgiftsområde 16 minskas med motsvarande belopp.

Med anledning av att hanteringen av studielån anpassas till budgetlagens bestämmelser föreslår regeringen att anslaget tillförs 1 miljon kronor 2013.

Jämfört med 2012 ökar anslaget med 1 773 000 kronor (0,5 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 183 600 000 000 kronor.

Regeringen anger som skäl för förslaget att den totala skulden för studielån tagna efter 1988 hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 176 563 miljoner kronor vid utgången av 2012. För 2013 beräknas nettoupplåningen till omkring 7 179 miljoner kronor, avskrivningar till 397 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 26 miljoner kronor. Det totala lånebehovet bedöms därmed bli ca 183,6 miljarder kronor.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion motion 2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 2 föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp av 184,3 miljarder kronor.

Vänsterpartiet framhåller i partimotion 2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 2 att partiets förslag om höjning av studiebidraget gör att lånedelen minskar, och därmed minskar också låneutbetalningarna. I partimotionen föreslås således att riksdagen bemyndigar regeringen att ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 182,7 miljarder kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag om studiemedel och avstyrkt motstående motionsyrkanden. De här aktuella motionsyrkandena om bemyndigande om att ta upp lån i Riksgäldskontoret med andra belopp än vad regeringen föreslår följer av förslagen i tidigare avstyrkta motionsyrkanden.

Utskottet avstyrker motionerna 2012/13:Ub476 (V) yrkande 2 och 2012/13:Ub497 (S) yrkande 2 och tillstyrker regeringens förslag.

1:7 Överklagandenämnden för studiestöd

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen anvisar 12 250 000 kronor till anslaget 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget används för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att 12 250 000 kronor anvisas till anslaget 1:7 *Överklagandenämnden för studiestöd* för budgetåret 2013.

Regeringen prioriterade i budgetpropositionen för 2012 bl.a. åtgärder för att möta inbromsningen av tillväxten, åtgärder för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning samt åtgärder för att välfärden ska komma alla till del. För att bidra till detta föreslogs att vissa anslag skulle minskas. Detta gäller bl.a. anslaget 1:7 *Överklagandenämnden för studiestöd* som föreslås minska med 1 miljon kronor 2013.

Jämfört med 2012 ökar anslaget med 56 000 kronor (0,5 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Förslag till nytt anslag i motion

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen avslår ett motionsyrkande om nytt anslag.
Jämför särskilt yttrande 1 (S).

Motionen

Socialdemokraterna anslår i sin kommittémotion 2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 1 i denna del 800 miljoner kronor till ett nytt anslag: *Ersättning för studier inom utbildningskontrakt*. Socialdemokraterna vill införa ett utbildningskontrakt för unga arbetslösa under 25 år som saknar fullständig gymnasieutbildning. Kontraktet innebär att den unge arbetslöse anvisas en individuellt utformad utbildningsplan med insatser som ska leda fram till en gymnasieexamen. Vissa kommer att studera inom exempelvis vuxenutbildning eller folkhögskola på heltid, andra varvar deltidsstudier med antingen praktik eller arbete. Totalt tillförs genom förslaget om utbildningskontrakt 10 000 platser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux), kommunal vuxenutbildning (komvux) och folkhögskola.

I bilaga 2 Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag betecknas det nya föreslagna anslaget 99:1.

Utskottet ställningstagande

Utskottet har nyligen vid behandlingen av utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*, tagit ställning till Socialdemokraternas förslag om fler utbildningsplatser inom vuxenutbildningen som bl.a. omfattar fler platser genom förslaget om utbildningskontrakt (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1). Utskottet avstyrkte förslaget med hänvisning bl.a. till att regeringen efter valet 2006 kraftigt prioriterat vuxenutbildningen. Under åren 2006–2012 ökade det sammanlagda stödet till vuxenutbildningen med ca 1 miljard kronor. Vidare hänvisade utskottet till att regeringen avser att skapa fler tillfälliga utbildningsplatser inom vuxenutbildningen för att möta den svaga konjunkturutvecklingen. Totalt för åren 2013–2016 avser regeringen att tillföra 2 151 miljoner kronor för ca 35 000 årsplatser. Vid sidan av detta föreslår regeringen för 2013 omfattande riktade satsningar om ca 766 miljoner kronor som bl.a. omfattar kommunal vuxenutbildning för perso-

ner i åldern 20–24 år. Utskottet ansåg sammantaget att detta innebär att regeringen gör en kraftfull satsning för att förbättra möjligheterna till yrkesinriktad vuxenutbildning och därmed minska risken för arbetslöshet.

Utskottet vidhåller sin uppfattning. Utskottet gör följaktligen ingen annan bedömning när det gäller medel till ett nytt anslag om ersättning för studier inom utbildningskontrakt och avstyrker motion 2012/13:Ub497 (S) yrkande 1 i denna del.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (S)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Adnan Dibrani (S) anför:

Sverige är ett unikt land. Svenskarna är kunniga, kreativa och öppna för omvärlden. Nu har vi chansen att bygga ett framgångsrikt, jämlikt, jämställt och hållbart samhälle. Men för att nå dit behöver Sverige bli mycket bättre på en central punkt: jobbskapandet. Här har Sverige lyckats sämre än jämförbara länder.

Sverige har i dag en arbetslöshet som närmar sig 8 procent. Det är lika högt eller högre än i många jämförbara europeiska länder. Nästa år bedöms arbetslösheten bli ännu högre än i dag. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast på en hög nivå. Antalet långtidsarbetslösa har mer än fördubblats under de senaste sex åren. Utanförskapet består.

Arbetslösheten gör att utrymmet för nya ekonomiska reformer begränsas. Detta är en viktig anledning till att regeringens egna expertmyndigheter anser att utrymmet för ofinansierade reformer för närvarande är mycket begränsat.

Nu för regeringen en politik som inte är förenlig med överskottsmålet. Det hotar stabiliteten i svensk ekonomi – och därmed framtida jobb och välfärd. Sverige behöver en politik för full sysselsättning. Sverige behöver en ny affärsplan för att skapa jobb och stärka konkurrenskraften. Sverige behöver en ny färdriktning.

Vårt mål är att utbildningsnivån i Sverige ska vara världsledande. Det gäller hela befolkningen. Sverige har nu en regering – förmodligen den enda i världen – som sänker utbildningsambitionerna. Resultaten i skolan försämras. Antalet högskoleplatser minskar. En ny ettårig gymnasieskola planeras. Det är kravlöst och omodernt.

Vi har höga ambitioner för Sveriges unga. I skolan ska eleverna få det stöd de behöver, men också möta höga förväntningar och krav. Vi vill investera så att samtliga elever möter skickliga lärare som kan inspirera och stödja när skolarbetet känns tufft.

På kort tid har vi fått flera tunga besked om att forsknings- och utvecklingsjobb i våra storstadsregioner lämnar Sverige. Samtidigt har vi en regering som har lagt ned samarbetsprogram, skjutit upp eventuella samarbeten om jobben till valåret och avfärdat näringslivet som ett särintresse. Regeringen verkar inte förstå fördelarna med den svenska samverkansmodellen. Insatser krävs för ett starkare exportfrämjande.

Det svenska innovationsarbetet bör lyftas upp till högsta politiska nivå och kommer, om vi vinner valet, att ledas av statsministern. Villkoren för innovationer behöver förbättras. Vi prioriterar resurser för strategisk samverkan mellan staten och Sveriges framtidsbranscher. Vi lägger fast en långsiktig forskningsstrategi.

I dag har många företag svårt att rekrytera personal med rätt kompetens. Det är uppenbart att regeringens ensidiga fokus på att slösa bort miljarder av skattebetalarnas pengar på ineffektiva åtgärder inte biter. Vi föreslår i stället investeringar i mer och bättre utbildning – på alla nivåer och genom hela yrkeslivet. Rekryteringsgapet måste stängas.

Fas 3 ska avvecklas. Den artificiella sysselsättningen ska ersättas med riktiga jobb till avtalsenliga villkor samt reguljär utbildning. Arbetssökande unga som inte har gymnasieutbildning ska skaffa sig det. Vi föreslår att alla arbetssökande ungdomar erbjuds ett utbildningskontrakt där man tar gymnasieexamen. För att få behålla ersättningen från samhället ställer vi krav på att man genomgår utbildningen.

Den generella välfärden är en grundläggande del av den svenska modellen. Ingen tjänar på ökade orättvisor. Därför bygger vår politik på att minska de inkomstklyftor som nu växer, minska de skillnader mellan män och kvinnor som nu ökar och i stället för ett segregerat Sverige bygga ett sammanhållet samhälle.

En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är betydelsefull för att svenska företag ska klara av omställning och förnyelse och stärka sin konkurrenskraft. Samtidigt är den grunden för människors ekonomiska trygghet under omställning. Arbetslöshetsförsäkringen bidrar också till att människor kan välja att utbilda sig för och arbeta inom vår hårt konkurrensutsatta exportindustri. På detta sätt är en väl fungerande arbetslöshetsförsäkring viktig för en stark tillväxt, god produktivitetsutveckling och Sveriges konkurrenskraft.

En väl fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för fler jobb och ökad tillväxt. Bostaden är också en del av den generella välfärden. Många av framtidens jobb finns där lösningarna på klimatkrisen utvecklas. Sverige ska vara med och leda utvecklingen för ett mer aktivt klimatarbete – inte ställa sig vid sidan av. En effektiv klimatpolitik kräver hållbara transporter. Tågen måste gå i tid. När haven tar emot för mycket kväve och fosfor får det svåra miljökonsekvenser. Ett program för att minska övergödningen i Östersjön och Västerhavet ska genomföras.

Regeringen har en helt annan syn på arbetsmarknadens utveckling om två, tre år än de flesta oberoende bedömare. Denna optimism bidrar till att regeringen överskattar de fria resurserna i ekonomin. Över tid rör sig därmed finanspolitiken bort från den bana som är förenlig med målet. En ansvarsfull politik innebär i nuläget att – i en takt som tar hänsyn till konjunkturläget – återföra Sverige till en politik som är förenlig med överskottsmålet.

Regeringen gör bedömningen att reformutrymmet för 2013 är 23 miljarder kronor. Vi delar inte den bedömningen – utan föreslår ett reformutrymme om 18 miljarder. Därmed skapas en konjunkturbuffert i vårt budgetalternativ. Vi följer utvecklingen på arbetsmarknaden nära och står beredda att nyttja denna konjunkturbuffert för att stimulera efterfrågan och värna sysselsättningen i välfärden i händelse av en oväntad och kraftig framtida nedgång. Vi håller krutet torrt.

I Socialdemokraternas budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 15. Riksdagen fastställde dock den 21 november 2012 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2013 än vad som skulle bli fallet med Socialdemokraternas förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om de skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat avstår vi från att delta i beslutet. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket. Vi vidhåller denna uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 15 borde ha utökats med 1 410 miljoner kronor på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion.

Socialdemokraterna vill höja barnbidraget respektive studiehjälpen med 100 kronor i månaden till 1 150 kronor i månaden. Barnbidraget och studiehjälpen är en central del av den generella välfärden och bidrar till en positiv fördelning utan att skapa stigmatisering eller marginaleffekter. För detta ändamål tillför vi 400 miljoner kronor för 2013 utöver regeringens förslag.

Behoven av utbildning är stora. För individen handlar det om att få bättre möjligheter till ett arbete eftersom det finns ett tydligt samband mellan arbetslöshet och utbildningsnivå. För samhället handlar det om att tillgodose efterfrågan på kvalificerad arbetskraft och stärka Sveriges konkurrenskraft. När företag inte kan rekrytera personal med rätt kompetens kan vi inte stå och se på. När unga människor står utan såväl arbete som utbildning kan vi inte heller stå och se på. Sverige behöver därför investera i utbildning. Socialdemokraterna avsätter 210 miljoner kronor 2013 utöver regeringens förslag för att finansiera kostnaderna för studiemedel m.m. för de utbildningsplatser som vi föreslår inom utgiftsområdena 16 Utbildning och universitetsforskning och 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Vidare föreslår vi att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp av 184,3 miljarder kronor.

Socialdemokraterna vill därtill införa ett utbildningskontrakt för unga arbetslösa under 25 år som saknar fullständig gymnasieutbildning. För detta ändamål tillför vi 800 miljoner kronor 2013. Förslaget ska ses mot

bakgrund av att unga arbetslösa har en mycket svag situation på arbetsmarknaden. Kontraktet innebär att den unge arbetslöse anvisas en individuellt utformad utbildningsplan med insatser som ska leda fram till gymnasieexamen. Vissa kommer att studera inom exempelvis vuxenutbildning eller folkhögskola på heltid, andra varvar deltidsstudier med antingen praktik eller arbete. Slutförd gymnasieutbildning ökar även möjligheten för dem som är över 25 år att snabbt återvända till arbetsmarknaden vid arbetslöshet. Även för dessa grupper bör det finnas bra vägar som leder fram till en gymnasieexamen. Totalt tillförs genom förslaget om utbildningskontrakt 10 000 platser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux), kommunal vuxenutbildning (komvux) och folkhögskola.

2. Särskilt yttrande (MP)

Jabar Amin (MP) anför:

Vi i Miljöpartiet har i budgetmotionen Nya jobb i ett modernare Sverige presenterat vår ekonomiska politik och vårt budgetförslag för 2013. Miljöpartiet menar att Sverige står inför stora utmaningar där vi samtidigt måste möta problem med hög arbetslöshet, förändrat klimat och en ekonomiskt orolig omvärld. Miljöpartiet menar därför att Sverige behöver satsningar på nya jobb och en ekonomisk politik som gynnar en långsiktigt hållbar grön omställning. Företagens villkor behöver förbättras genom sänkta kostnader för att anställa och minskat krångel med sjuklöneansvar. Unga människors möjligheter att få jobb och utbildning behöver underlättas så att deras chanser på arbetsmarknaden stärks.

I Miljöpartiets budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 15. Riksdagen fastställde dock den 21 november 2012 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2013 än vad som skulle bli fallet med Miljöpartiets förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om de skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskat avstår jag från att delta i beslutet. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket. Jag vidhåller denna uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 15 borde ha utökats med 55 miljoner kronor på det sätt som framgår av Miljöpartiets motion.

En av de viktigaste åtgärderna för att garantera en öppen och tillgänglig högre utbildning är att göra det möjligt för alla att studera oavsett bakgrund. Miljöpartiet vill förbättra förutsättningarna för den student som också är förälder, genom att öka tilläggsbidragets storlek vid heltidsstudier med 50 kronor per månad vid första barnet. Miljöpartiet avsätter för detta ändamål 25 miljoner kronor 2013.

Miljöpartiet avsätter också 30 miljoner kronor för 2013 för utgifter för studiemedel motsvarande 1 000 fler platser inom yrkeshögskolan inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

3. Särskilt yttrande (SD)

Björn Söder (SD) anför:

I Sverigedemokraternas budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 15. Riksdagen fastställde dock den 21 november 2012 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2013 än vad som skulle bli fallet med Sverigedemokraternas förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om de skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskat avstår jag från att delta i beslutet. Sverigedemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket. Jag vidhåller denna uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 15 borde ha utökats med 125 miljoner kronor på det sätt som framgår av Sverigedemokraternas motion.

Sverigedemokraternas satsningar på 4 500 nya platser inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och 4 000 nya platser på yrkeshögskolan 2013 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning innebär utgifter motsvarande 170 miljoner kronor för studiemedel. Sverigedemokraternas förslag om minskad invandring i budgetmotionen minskar dock utgifterna för studiemedel med 36,1 miljoner kronor. Sverigedemokraterna tillför därför 133,9 miljoner kronor för 2013 för utgifter för studiemedel utöver regeringens förslag.

Sverigedemokraternas förslag om minskad invandring innebär också lägre utgifter för studiehjälp. Detta innebär att 8,9 miljoner kronor mindre tillförs för att täcka utgifter för studiehjälp jämfört med regeringen förslag för 2013.

4. Särskilt yttrande (V)

Rossana Dinamarca (V) anför:

Vänsterpartiet har i sin budgetmotion presenterat en politik som är ett helhetsalternativ till regeringens budgetproposition. När nu vårt förslag till budgetram har fallit väljer vi att i detta särskilda yttrande redovisa den politik vi menar att Sverige behöver för en bättre framtid.

För Vänsterpartiet är full sysselsättning det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Vi lägger fram förslag som skapar fler jobb, som utjämnar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och som ökar den ekonomiska jämlikheten.

Vänsterpartiet föreslår stora och nödvändiga samhällsnyttiga investeringar som skapar jobb. Vi vill investera i gröna jobb för miljön och klimatet, bl.a. genom en storsatsning på förnybar energi. Vi vill se ett ökat bostadsbyggande och föreslår ett långsiktigt investeringsstöd för byggande av hyresrätter med rimliga hyror och som bidrar till energiomställningen. För att bygga bort bostadsbristen behövs det ca 20 000 nya hyresrätter om året, vilket vi beräknar nå efter fem år med vårt investeringsstöd. Det behövs också en omfattande upprustningssatsning riktad till miljonprogrammet, vilket vi finansierar. Tillgängligheten ska förbättras genom ett särskilt investeringsstöd. Genom våra satsningar på kraftigt ökad kapacitet för järnvägen kan förseningarna på allvar minskas för både människor och gods, och satsningarna skapar också nya jobb. Detsamma gäller våra förslag för att öka resandet med kollektivtrafik.

Det behövs bättre kvalitet i vård, skola och omsorg. Vi gör en stor satsning på äldreomsorgen, bl.a. genom fler anställda och utbildning. Statsbidragen till kommunerna ska värdesäkras, både för att garantera välfärdens kvalitet och för att skapa fler arbetstillfällen. En gymnasiegaranti föreslås som innebär att alla ska ha rätt till gymnasieutbildning innan de fyller 25 år. Vänsterpartiet satsar på ett generationsväxlingsprogram på arbetsmarknaden med 25 000 jobb- och utbildningsplatser. Vi föreslår ett särskilt statsbidrag för att öka lärartätheten i grundskolan, och vi föreslår en extra förstärkning av resurserna till skolor med särskilt stora behov. De som arbetar kvällar, nätter och helger ska ha rätt till den skattefinansierade barnomsorgen; därför satsar vi för att skapa 15 000 platser inom barnomsorgen på obekväm arbetstid. Vi föreslår också en stimulans till kommunerna så att barn till arbetslösa och föräldralediga ges rätt till 30 timmars förskola. Sjukförsäkringen förbättras, bl.a. genom slopad tidsbegränsning och möjligheter att återförsäkra de som har utförsäkrats till följd av regeringens försämringar. En individualiserad föräldraförsäkring föreslås och ett höjt och värdesäkrat underhållsstöd. Vi föreslår också att studiemedlen höjs.

För oss är utbildning centralt, och därför gör vi omfattande satsningar på utbildningsplatser i komvux, högskolor, yrkesutbildningar m.m. Vänsterpartiet satsar också på arbetsmarknadsåtgärder för att rusta människor för ett hållbart arbetsliv med plats för fler. Därför lägger vi bl.a. fram förslag om en stärkt arbetslöshetsförsäkring. Vi avskaffar programmet fas 3 och ersätter det med subventionerade jobb med avtalsenlig lön och utbildningsplatser. Vi satsar på förbättrad tillgänglighet på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning och ett förstärkt arbetsmiljöarbete.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. I och med den minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna. Målsättningen för Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa för-

utsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag. Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 15 är en del av vårt budgetalternativ som en helhet. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Vänsterpartiet föreslår att totalbeloppet för studiemedel höjs till 2 270 kronor per vecka 2013. I denna höjning ingår ett höjt studiebidrag med 82 kronor per vecka. Det innebär att bidragsdelens andel för studerande med den generella bidragsnivån ökar från ca 31,4 procent till ca 34,5 procent av totalbeloppet. Det motsvarar 31 300 kronor för 40 veckors heltidsstudier. För studerande med det högre bidraget höjs bidragets andel från ca 73 till ca 80 procent eller till 72 660 kronor för 40 veckors studier. För detta ändamål tillförs 1 283 miljoner kronor 2013.

Som en följd av en satsning inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning på fler utbildningsplatser vid kommunal vuxenutbildning (komvux), yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux), yrkeshögskolan och högskolan kommer fler studerande att få studiemedel. Vidare föreslås ett särskilt studiestöd för arbetslösa ungdomar där motsvarande hela studiemedelsbeloppet utgår som bidrag. Detta innebär ökade kostnader med totalt 1 891 miljoner kronor 2013.

Vänsterpartiet föreslår också en förlängning av vissa examina på lärarutbildningen, vilket gör att anslaget för studiemedel behöver höjas med 70 miljoner kronor.

För att öka antalet specialistsjuksköterskor föreslås därtill en betald specialistutbildning. Anslaget för studiemedel minskas därför med 108 miljoner kronor.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp av 182,7 miljarder kronor.

Totalt tillför Vänsterpartiet 3 119 miljoner kronor under utgiftsområde 15 utöver regeringens förslag för 2013.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:1 Budgetpropositionen för 2013 utgiftsområde 15:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i budgetlagen (2011:203) (avsnitt 2.1 och 3.8.3).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor 2014 (avsnitt 3.8.5).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 183 600 000 000 kronor (avsnitt 3.8.6).
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2013 ramanslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd i enlighet med uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ub255 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att indexera totalbeloppet för studiemedlen till prisbasbeloppet och höja bidragsdelen.

2012/13:Ub391 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2012/13:Ub394 av Richard Jomshof och Sven-Olof Sällström (båda SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka stödet till CSN och öronmärka denna summa till studenter på yrkeshögskolan.

2012/13:Ub476 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen beslutar om ändring av 3 kap. 11–13 §§ studiestödslagen (1999:1395) enligt vad som anges i motionen.
2. Riksdagen godkänner att det under 2013 får tas upp lån i Riksgäldskontoret för studielån till ett belopp om 182 700 000 000 kronor.

3. Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2012/13:Ub497 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp av 184 300 000 000 kronor.

2012/13:Ub510 av Jabar Amin m.fl. (MP):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag

Förslag till anslag för 2013 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringen			
			S	MP	SD	V
1:1	Studiehjälp m.m.	3 471 787	+400 000		−8 900	
1:2	Studiemedel m.m.	14 285 997	+210 000	+55 000	+133 900	+3 136 000
1:3	Studiemedelsräntor m.m.	3 836 403				−17 000
1:4	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldra-utbildning i teckenspråk	61 150				
1:5	Bidrag till vissa studieso-ciala ändamål	29 000				
1:6	Centrala studiestödsnämn-den m.m.	328 951				
1:7	Överklagandenämnden för studiestöd	12 250				
Nytt anslag						
99:1	Ersättning för studier inom utbildningskontrakt		+800 000			
Summa för utgiftsområdet		**22 025 538**	**+1 410 000**	**+55 000**	**+125 000**	**+3 119 000**

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2013 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag. Företrädarna för S, MP, SD och V har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–4).

Tusental kronor

Ramanslag		**Utskottets förslag**
1:1	Studiehjälp m.m.	3 471 787
1;2	Studiemedel m.m.	14 285 997
1:3	Studiemedelsräntor m.m.	3 836 403
1:4	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	61 150
1:5	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	29 000
1:6	Centrala studiestödsnämnden m.m.	328 951
1:7	Överklagandenämnden för studiestöd	12 250
Summa för utgiftsområdet		**22 025 538**

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

Härigenom föreskrivs att punkterna 5 och 6 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till budgetlagen (2011:203) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5. Bestämmelserna i 6 kap. 4 § tillämpas i fråga om utlåning från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari *2013*.	5.[1] Bestämmelserna i 6 kap. 4 § tillämpas i fråga om utlåning från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari *2014*.
6. Bestämmelserna i 6 kap. 5 § tillämpas från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari *2013*.	6.[2] Bestämmelserna i 6 kap. 5 § tillämpas från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari *2014*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

[1] Senaste lydelse 2011:1501.

[2] Senaste lydelse 2011:1501.

BILAGA 5

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 15

Utbildningsutskottet beslutade den 16 februari 2012 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som består av företrädare för varje riksdagsparti. Underlag för gruppens analys av utgiftsområde 15 Studiestöd är regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2013 av utgiftsområdets omfattning och utgiftsutveckling, mål för utgiftsområdet samt resultatredovisning (indikatorer), resultatanalys och bedömning av måluppfyllelse. Regeringens beskrivning av politikens inriktning och budgetförslag i propositionen har inte behandlats i detta sammanhang.

Underlaget för uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderings- och forskningssekretariatet vid utskottsavdelningen samt utbildningsutskottets kansli. I denna bilaga redovisas den del av underlaget som avser gruppens iakttagelser med anledning av regeringens resultatredovisning.

Bakgrund

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut.[1] Utbildningsutskottet ansvarar för att följa upp de beslut som riksdagen har fattat inom utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning. Våren 2011 inrättade utskottet en grupp för uppföljning och utvärdering med företrädare för varje riksdagsparti[2] och beslutade att inleda arbetet med uppföljning och utvärdering[3].

Hösten 2011 genomförde utskottet en analys av resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2012. Syftet var att fördjupa beredningsunderlaget inför utskottets behandling av budgetpropositionen. I ett längre perspektiv var syftet att utveckla utskottets arbete med uppföljning av måluppfyllelsen och dialogen med regeringen i dessa frågor. I betänkandet betonade utskottet att diskussionen om mål och resultat i budgetpropositionen bör ses i ett långsiktigt perspektiv. Utskottets överväganden skulle ses som iakttagelser som regeringen hade att beakta i budgetarbetet. I betänkandet

[1] 4 kap. 8 § regeringsformen och 4 kap. 18 § riksdagsordningen.
[2] Protokoll utskottssammanträde 2010/11:27, utbildningsutskottet 2011-04-28.
[3] Protokoll utskottssammanträde 2010/11:31, utbildningsutskottet 2011-05-19.

konstaterades att det fanns en mängd uppgifter i budgetpropositionen om uppnådda resultat inom utgiftsområdet men att kopplingen till målen kunde utvecklas.[4]

Våren 2012 beslutade utskottet att genomföra en uppföljning av resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2013.[5]

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser om resultatredovisningen

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen välkomnar Regeringskansliets (Utbildningsdepartementets) arbete med att se över mål- och resultatredovisningen med anledning av de iakttagelser som utskottet förde fram i förra årets budgetbetänkande.[6]

Som konstaterades redan förra året är målen för utgiftsområdet, som slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001, relativt generella, vilket innebär att kopplingen mellan mål och redovisade resultat riskerar att bli vag. Vid behandlingen av föregående års budgetproposition underströk utskottet vikten av att regeringen är tydlig med vilka indikatorer som anses centrala för att kunna följa måluppfyllelsen för utgiftsområde 15 Studiestöd.[7] Gruppen konstaterar med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen för 2013 på ett tydligt och pedagogiskt sätt anger vilka indikatorer som har valts ut för att bedöma måluppfyllelsen för studiestödet. Indikatorerna redovisas utifrån vilken effekt (rekryterande effekt, utjämnande effekt samt effekt på samhällsekonomin) de väntas ha på måluppfyllelsen för studiestödsområden. På så vis tydliggörs kopplingen mellan målen för utgiftsområdet och resultatredovisningen på ett förtjänstfullt sätt, menar gruppen. Mot bakgrund av de redovisade indikatorerna görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

Det finns dock fortfarande utrymme att förbättra redovisningen i vissa delar, anser gruppen. Det redovisas t.ex. inte några indikatorer för att följa måluppfyllelsen för studieekonomi eller studiestödsadministration. Regeringen aviserar emellertid att indikatorer för området studieekonomi kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2014.

Utöver de indikatorer som är centrala för att följa måluppfyllelsen redovisas indikatorer som beskriver tillståndet eller utvecklingen inom utgiftsområdet. Det är enligt gruppens mening i grunden bra med en bred resultatredovisning som ger en god helhetsbild av hur området utvecklas. Det förutsätter dock att de indikatorer som är centrala för att följa måluppfyllelsen lyfts fram så tydligt som regeringen gör i sin redovisning.

[4] Bet. 2011/12:UbU2.
[5] Protokoll utskottssammanträde 2011/12:22, utbildningsutskottet 2012-02-16.
[6] Bet. 2011/12:UbU2.
[7] Bet. 2011/12:UbU2.

Redovisningen av statistik för de indikatorer som regeringen anser vara centrala för att följa måluppfyllelsen omfattar utvecklingen under en treårsperiod. Det underlättar, menar gruppen, en uppföljning och bedömning av den långsiktiga resultatutvecklingen. Gruppen vill understryka vikten av statistikredovisning för längre perioder för att kunna se trender i utvecklingen inom utgiftsområdet.

Vid behandlingen av föregående års budgetproposition konstaterades att det föreligger ett nära samband mellan utgiftsområdena 15 och 16 samt de mål som ska uppnås. Det skulle därför, enligt gruppens mening, vara värdefullt med en beskrivning av hur målen och målstrukturen för utgiftsområdena förhåller sig till varandra.

Gruppen värdesätter en fortsatt dialog om hur regeringens resultatredovisning till riksdagen kan förbättras ytterligare ur ändamåls- och läsbarhetssynpunkt och gör därför ovanstående iakttagelser inför det fortsatta utvecklingsarbetet med resultatredovisningen.

Tryck: Elanders, Vällingby 2012